

**ПЛАН-КОНСПЕКТ (КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЇ)
для проведення заняття із тактичної підготовки з особовим складом 8-ї
навчальної групи навчальної пожежно-рятувальної частини**

Тема: «Управління силами та засобами під час гасіння пожежі. Керівник гасіння пожежі. Штаб на пожежі. Тил на пожежі. Оперативні дільниці на пожежі. Організація зв'язку на пожежі»

Навчальна мета: навчання КПП оцінці обстановки на пожежі по зовнішнім ознакам, визначати при проведенні розвідки вирішальний напрямок оперативних дій; КВ в керівництві особовим складом відділення, правильній та чіткій постановці задач, подачі команд, виконання обов'язків осіб, які входять до складу Штабу на пожежі, виконувати вимоги правил безпеки праці з ПТО.

Час: 1 год.

Місце проведення: навчальний клас.

Навчально-матеріальне забезпечення: план-конспект (конспект-лекції).

Нормативно-правові акти та література:

1. Наказ МНС України від 07.05.2007 № 312 «Про затвердження правил безпеки праці в органах і підрозділах МНС України».
2. Наказ МВС від 15.06.2017 № 511 «Порядок організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту» зі змінами відповідно до наказу МВС України від 12.06.2023 № 480 «Зміни до Порядку організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту»;
3. Наказ МВС України від 26.04.2018 № 340 «Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж».
4. Наказ МНС України від 07.05.2007 № 312 «Про затвердження Правил безпеки праці в органах та підрозділах МНС України».

Порядок проведення заняття:

1. Організаційні заходи - 3 хв.:
 - перевірка присутніх;
 - оголошення теми і мети заняття.
2. Контроль знань - 2 хв.:
 - перевірка засвоєння раніше пройденого матеріалу.
3. Викладення матеріалу теми - 35 хв.
 - Питання, які вивчатимуться:
 - 1) Керівник гасіння пожежі;
 - 2) Штаб на пожежі;
 - 3) Тил на пожежі;
 - 4) Оперативні дільниці на пожежі;

5) Організація зв'язку на пожежі.

Питання та їх стислий зміст	Методичні вказівки
<p>1) Керівник гасіння пожежі</p> <p>КГП можуть бути посадові особи органів управління та підрозділів гарнізону ОРС ЦЗ, які отримали (підтвердили) в установленому порядку допуск до самостійного виконання обов'язків КГП.</p> <p>КГП є єдиначальником і йому підпорядковуються всі підрозділи, служби та інші сили, які залучено до гасіння пожежі. КГП забезпечує організацію робіт з рятування людей, гасіння пожежі, безпеку особового складу, збереження пожежно-рятувальної техніки та оснащення.</p> <p>Ніхто не має права втручатися в дії КГП або відмінити його накази під час управління оперативними діями сил та засобів з рятування людей і гасіння пожежі, не взявши на себе керівництво гасінням пожежі.</p> <p>КГП зобов'язаний:</p> <ul style="list-style-type: none">провести розвідку, оцінити обстановку, визначити вирішальний напрямок та організувати оперативні дії сил і засобів на пожежі, поінформувати ПЗЧ (ОКЦ);визначити необхідну кількість сил і засобів для проведення оперативних дій на пожежі. У разі необхідності викликати додаткові сили і засоби та організувати їхню зустріч;організувати та особисто очолити рятування людей, використовуючи для цього наявні сили і засоби, ужити заходів щодо запобігання паніки;організувати (за потреби) знеструмлення об'єкта, відключення його від газопостачання;залежно від обстановки створити Штаб на пожежі, визначити місце його розташування, призначити НШ, НТ, НОД, інформацію за допомогою засобів радіозв'язку довести до відома всіх учасників гасіння;створити за потреби оперативні дільниці на пожежі, визначити завдання їх керівникам;безперервно слідкувати за обстановкою на пожежі та приймати рішення відповідно до її зміни;організувати введення в дію сил і засобів, що прибувають, з урахуванням обраного вирішального напрямку, забезпечити безперебійну подачу вогнегасних речовин на гасіння пожежі;створити резерв сил і засобів та організувати на тривалих пожежах позмінну роботу особового складу для його відпочинку і переодягання в сухий одяг тощо;у разі залучення на пожежу значної кількості сил і засобів виділити в розпорядження НТ помічників, за потреби організувати групу тилу, забезпечити її транспортом і засобами зв'язку;організувати (за потреби) пункт медичної допомоги;організувати (за потреби) контрольно-пропускні пункти для контролю за входом до задимленої (зараженої) зони та виходом з неї сил і засобів залучених служб;установити взаємодію з аварійними службами населеного пункту (об'єкта), які залучаються до гасіння пожежі;організувати за можливості евакуацію майна;інформувати Штаб на пожежі про прийняті рішення на оперативні дії сил і засобів, а також про місце свого перебування;під час гасіння пожежі підтримувати постійний зв'язок із ПЗЧ (ОКЦ) та періодично інформувати про обстановку та прийняті рішення. Під час інформування вказати точну адресу пожежі та назву об'єкта, що горить (горіло), місце виникнення пожежі, її орієнтовну площу, необхідність рятування (евакуації) людей чи тварин, скільки їх врятовано (евакуйовано), чи є небезпека розвитку пожежі, загроза вибуху, дані про викид радіоактивних або небезпечних хімічних речовин, які сили і засоби введено в дію, чи потрібні додаткові сили і засоби;	Дати під запис.

Дати під запис.

у разі прибуття на пожежу старшої за посадою особи, доповісти про обстановку, прийняті рішення для гасіння пожежі та рятування людей, які сили і засоби зосереджено на місці пожежі, уведено в дію та викликано додатково;

особисто впевнитися в ліквідації пожежі, визначити необхідність і тривалість догляду за місцем ліквідованого горіння;

ужити заходів щодо збору відомостей для підготовки інформації про пожежу, збереження за можливості від надмірних руйнувань первинного місця виникнення пожежі та предметів, що могли бути причиною пожежі;

вимагати від учасників гасіння пожежі дотримання правил безпеки праці;

визначити порядок повернення з місця пожежі пожежно-рятувальних підрозділів і аварійних служб.

Під час визначення необхідної кількості додаткових сил і засобів для гасіння пожежі КГП повинен ураховувати:

на скільки пожежа може поширитися до прибуття додатково викликаних сил і засобів;

потрібну кількість сил і засобів для подачі вогнегасних речовин, необхідність підвезення води чи організації її перекачування;

обсяг робіт з рятування людей, розкриття і розбирання конструкцій будівель та евакуації майна;

необхідність залучення спеціальних аварійних служб.

У разі зміни обстановки на пожежі КГП повинен провести перегрупування сил і засобів для безперервного здійснення оперативних дій на вирішальних напрямках.

Накази на проведення оперативних дій повинні бути короткими, точними та зрозумілими. Залежно від змісту накази можуть доводитися до виконавців безпосередньо КГП, через Штаб на пожежі, за допомогою технічних засобів зв'язку або через зв'язкових.

КГП має право:

відавати накази щодо організації гасіння пожежі та вимагати їх виконання від усіх залучених підрозділів;

приймати рішення щодо припинення оперативних дій у разі загрози життю та здоров'ю учасників гасіння;

на безперешкодний доступ до всіх житлових, виробничих та інших приміщень, а також на застосування будь-яких заходів, спрямованих на рятування населення, запобігання поширенню вогню та ліквідацію пожежі;

на повну та достовірну інформацію, у тому числі про об'єкти і території, на яких проводиться гасіння пожеж.

2) Штаб на пожежі

Штаб на пожежі утворюється для організації управління та координації оперативних дій усіх залучених підрозділів і служб під час гасіння пожежі та є робочим органом КГП.

Рішення про утворення і ліквідацію Штабу на пожежі, призначення НШ, його персонального складу та місця його розгортання приймає КГП.

Штаб на пожежі утворюється:

на всіх великих і складних пожежах;

у разі утворення трьох і більше ОД на пожежі;

у разі залучення сил і засобів за підвищеним номером виклику;

за потреби узгодження оперативних дій з черговим інженерно-технічним персоналом та адміністрацією об'єкта, де виникла пожежа;

за рішенням КГП.

Штаб на пожежі розташовується в найбільш зручному для управління силами і засобами місці, забезпечується штабним столом відповідно до ескізу штабного столу, необхідним обладнанням, технічними засобами зв'язку та управління, оперативною документацією відповідно до оперативної обстановки під час гасіння пожежі.

Дати під запис.

Місце розташування Штабу на пожежі позначається на штабному столі червоним прапорцем, який виготовлено із заліза або пластику, з написом білого кольору «Штаб» світловідбивною фарбою, а вночі - додатково світловим покажчиком червоного кольору з написом «Штаб».

Штаб на пожежі організовує:

виконання рішень, наказів КГП, контролює виконання поставлених завдань; розвідку пожежі в процесі її гасіння, збирання відомостей та інформування КГП у разі зміни обстановки;

облік сил і засобів на пожежі, ведення оперативної документації;

зустріч та розстановку підрозділів на ОД;

створення резерву сил і засобів на пожежі;

зв'язок на пожежі;

освітлення місця роботи пожежно-рятувальних підрозділів (за необхідністю);

КПП і пости безпеки ГДЗС;

взаємодію з аварійними службами населеного пункту (об'єкта);

харчування в разі тривалих пожеж (понад три години), обігрів особового складу за умови низьких температур та захист від теплового випромінювання;

матеріально-технічне забезпечення пожежно-рятувальних підрозділів, що працюють на пожежі.

Керівництво роботою Штабу на пожежі здійснює НШ. До складу Штабу на пожежі, як правило, входять: НТ, помічники НШ і НТ, представник підрозділу матеріально-технічного забезпечення, а також представники залучених служб населеного пункту (об'єкта), адміністрації об'єкта та місцевих органів влади.

НШ підпорядковується КГП, є його заступником, забезпечує виконання рішень КГП та виконання Штабом на пожежі завдань, визначених цим Статутом.

НШ протягом усього періоду гасіння пожежі має постійно перебувати на місці розташування Штабу на пожежі. Під час гасіння складних пожеж НШ з дозволу КГП призначає помічників з числа начальницького складу та делегує їм частину своїх повноважень щодо виконання завдань Штабу на пожежі.

НШ на пожежі зобов'язаний:

вивчати обстановку на пожежі шляхом організації безперервної розвідки та отримання даних від НОД;

доповідати КГП результати розвідки та інформацію щодо обстановки і ходу гасіння пожежі на оперативних дільницях;

викликати за рішенням КГП додаткові сили і засоби, доводити накази КГП до керівників підрозділів, НОД, НТ;

за потреби самостійно приймати рішення щодо рятування людей та гасіння пожежі з подальшою доповіддю КГП;

організувати зв'язок на пожежі;

проводити розстановку сил і засобів відповідно до прийнятих КГП рішень на оперативні дії;

здійснювати контроль за виконанням наказів КГП і Штабу на пожежі;

створювати резерв сил і засобів на місці пожежі;

викликати за потреби аварійні служби населеного пункту (об'єкта) і організувати взаємодію з ними;

інформувати ОКЦ про обстановку на пожежі та результати оперативних дій;

організувати ведення оперативної документації Штабу на пожежі.

НШ на пожежі має право:

давати розпорядження щодо організації гасіння пожежі, дотримання встановлених норм безпеки та вимагати їх виконання від підлеглого йому особового складу;

на повну та достовірну інформацію, у тому числі про об'єкти і території, на яких проводиться гасіння пожеж;

на безперешкодний доступ до всіх житлових, виробничих та інших приміщень, а також на застосування будь-яких заходів, спрямованих на рятування населення, запобігання поширенню вогню та ліквідацію пожежі;

<p>вимагати від місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування і суб'єктів господарювання забезпечення безоплатного харчування для всіх учасників гасіння пожежі, що триває понад три години.</p> <p>3) Тил на пожежі</p> <p>Тил на пожежі - комплекс заходів щодо забезпечення оперативних дій сил і засобів на місці пожежі.</p> <p>До основних завдань тилу на пожежі належать:</p> <ul style="list-style-type: none"> організація розвідки джерел протипожежного водопостачання; зустріч та розстановка на джерела протипожежного водопостачання пожежно-рятувальних автомобілів; забезпечення безперервної подачі вогнегасних речовин та роботи пожежно-рятувальної техніки; забезпечення пожежно-рятувальних підрозділів, що працюють на пожежі, ПММ, вогнегасними речовинами, спеціальним пожежно-технічним оснащенням та обладнанням; ведення обліку резерву сил і засобів, вогнегасних речовин, пожежних рукавів, засобів індивідуального захисту органів дихання та зору тощо; охорона магістральних рукавних ліній. <p>НТ на пожежі призначають особу з числа начальницького складу пожежно-рятувального підрозділу або найбільш досвідченого командира відділення, у районі виїзду якого виникла пожежа. НТ забезпечує належне функціонування тилу на пожежі та підпорядковується КГП і НШ. У разі залучення до гасіння пожежі значної кількості сил і засобів для НТ призначаються помічники (за потреби).</p> <p>НТ зобов'язаний:</p> <ul style="list-style-type: none"> провести розвідку джерел протипожежного водопостачання та організувати взаємодію зі службами водопостачання населеного пункту (об'єкта); організувати зустріч і розстановку пожежно-рятувальних автомобілів на джерела протипожежного водопостачання та на визначені місця для подачі інших вогнегасних речовин; доповісти НШ, КГП про кількість пожежно-рятувальних автомобілів, необхідних для організації подачі води перекачуванням чи підвезенням; забезпечити найбільш ефективне використання пожежно-рятувальної техніки і безперебійну подачу вогнегасних речовин до місця пожежі; організувати своєчасне забезпечення пожежно-рятувальних автомобілів ПММ, доставку за потреби до місця пожежі спеціальних вогнегасних речовин і матеріалів, спеціального пожежно-технічного обладнання, оснащення, у тому числі для безперебійної роботи ланок ГДЗС (ізолюючих протигазів, апаратів, компресорних установок, балонів, регенеративних патронів тощо), проведення технічного обслуговування пожежно-рятувальних автомобілів на місці пожежі; організувати охорону магістральних рукавних ліній; вести облік роботи пожежно-рятувальних автомобілів та інших технічних засобів, витрат вогнегасних речовин і ПММ, складати схеми організації водопостачання на пожежі; організувати харчування особового складу під час тривалої (понад три години) роботи на пожежі. <p>У розпорядження НТ, крім основних пожежно-рятувальних автомобілів, додатково надається техніка для підвезення води, пожежних рукавів, легкові та вантажні автомобілі, паливозаправники, авторемонтні майстерні, автобуси тощо.</p> <p>Представник підрозділу матеріально-технічного забезпечення територіального органу ДСНС у взаємодії з НТ забезпечує:</p> <ul style="list-style-type: none"> пожежно-рятувальну техніку та інші транспортні засоби, залучені до гасіння пожежі, ПММ; харчування особового складу ОРС ЦЗ, який залучено до гасіння пожежі; резерв необхідної кількості пожежно-рятувальної техніки, пожежно-технічного обладнання та спеціальних вогнегасних речовин. <p>НТ на пожежі має право:</p>	<p>Дати під запис.</p>
--	------------------------

Дати під запис.

віддавати накази щодо організації гасіння пожежі та вимагати їх виконання від підлеглого йому особового складу;

на повну та достовірну інформацію, у тому числі про об'єкти і території, на яких проводиться гасіння пожеж;

на безперешкодний доступ до всіх житлових, виробничих та інших приміщень і територій, а також на застосування будь-яких заходів, спрямованих на рятування населення, запобігання поширенню вогню та ліквідацію пожежі;

вимагати від представників матеріально-технічного забезпечення територіального органу ДСНС надання додаткових ПММ, техніки, спеціальних вогнегасних речовин і матеріалів, спеціального пожежно-технічного обладнання, оснащення, у тому числі для безперебійної роботи ланок ГДЗС (ізолюючі протигази, апарати, компресорні установки, балони, регенеративні патрони тощо), для успішної ліквідації пожежі.

4) Оперативні дільниці на пожежі

1. Оперативна дільниця на пожежі - частина території або будівлі на місці пожежі, на якій зосереджено сили і засоби, які виконують окреме оперативне завдання та об'єднані єдиним керівництвом.

Оперативні дільниці можуть створюватися за рішенням КГП за місцем ведення оперативних дій на пожежі (периметр пожежі, поверхи, сходові клітини, протипожежні перешкоди тощо) або за видами оперативних дій (рятування людей, гасіння пожежі, евакуація майна, боротьба з димом тощо).

2. Керівництво силами і засобами на оперативній дільниці здійснює НОД, який призначається КГП і підпорядковується КГП та НШ.

НОД забезпечує виконання поставлених завдань та збереженість пожежно-рятувальної техніки і повинен постійно перебувати на визначеній дільниці, слідкує за виконанням норм безпеки та охорони праці підпорядкованим йому особовим складом.

3. Начальник оперативної дільниці зобов'язаний:

вести безперервну розвідку і доповідати КГП та НШ про обстановку на ОД;

керувати діями підпорядкованих йому підрозділів;

проводити розстановку сил і засобів на оперативній дільниці;

забезпечувати маневрування та перегрупування сил і засобів під час змін обстановки на оперативній дільниці;

самостійно приймати рішення щодо перестановки сил і засобів для забезпечення оперативних дій на оперативній дільниці, про прийняті рішення доповідати КГП або НШ;

забезпечити взаємодію з підрозділами на інших оперативних дільницях;

за потреби робити запит про надання додаткових сил і засобів для вирішення поставлених завдань на оперативній дільниці;

організувати зв'язок на оперативній дільниці;

вимагати від підпорядкованого особового складу виконання правил безпеки праці, інформувати учасників гасіння пожежі про виникнення загрози їх життю або здоров'ю;

доповідати КГП та НШ про виконання поставлених завдань і про роботу підрозділів на оперативній дільниці.

5) Організація зв'язку на пожежі

Зв'язок на пожежі повинен забезпечити управління залученими до оперативних дій силами і засобами, їх взаємодію та обмін інформацією з ПЗЧ (ОКЦ).

Для управління силами і засобами на пожежі встановлюється зв'язок між КГП, Штабом на пожежі, НТ, НОД, ПЗЧ (ОКЦ) та іншими учасниками гасіння. З цією метою використовуються всі доступні способи та засоби зв'язку.

Для обміну інформацією про обстановку на пожежі, хід її гасіння та передання команд на виклик додаткових сил і засобів, аварійних служб та вирішення інших питань, пов'язаних з організацією оперативних дій, між КГП (Штабом на пожежі)

Дати під запис.

та ПЗЧ (ОКЦ) установлюється радіозв'язок. ПЗЧ (ОКЦ) підтримує зв'язок з підрозділами, що перебувають на шляху слідування.	
---	--

4. Закріплення вивченого матеріалу

– 2 хв.:

Питання для закріплення:

- 1) Керівник гасіння пожежі;
- 2) Штаб на пожежі;
- 3) Тил на пожежі;
- 4) Оперативні дільниці на пожежі;
- 5) Організація зв'язку на пожежі.

5. Підведення підсумків

– 3 хв.:

- вказати на питання, які вимагають підвищеної уваги;
- оголосити оцінки;
- відповісти на запитання.